

Kasvajaantigeen CA 19-9 (S,P-CA 19-9)

Kliinilise keemia ja laboratoorse hematoloogia osakond

Kasvajaantigeen 19-9 (CA 19-9) on Lewis^a veregrupi antigeeni sialüleeritud derivaat, mida sünteesitakse pankreases ja sapijuhades ning mao, soole, endomeetriumi ja süljenäärme epiteelis ainult vastava genotüübiga indiviididel. Esmalt on otstarbekas määrata Lewis antigeen, kuna Lewis^{a-b-} genotüübiga inimestel ei sünteesita CA 19-9, sest puudub vastav transferaas. Veres tsirkuleerib CA 19-9 glükoproteiinkompleksina – mutsiinina. CA 19-9 tase seerumis tõuseb gastrointestinaaltrakti kasvaja (valdavalt pankrease kasvaja) ja mõnede hepatobiliaartrakti põletikuliste haiguste puhul.

Uuritav materjal, selle võtmine, saatmine ja säilitamine

Katsuti	Geeli ja hüübimisaktivaatoriga katsuti (punane kollase rõngaga või kollane kork) või geeliga LH-katsuti (roheline kollase rõngaga või heleroheline kork)
Säilivus	Seerum/plasma toatemperatuuril viis päeva, +4 °C kaks nädalat, -20 °C kolm kuud

Analüüsi tegemise aeg: tööpäeviti

Analüüsimeetod: elektrokemoluminestsents-immuunmeetod (ECLIA)

Referentsväärtused

≥ 18 a	< 27 kU/L
--------	-----------

Näidustus ja kliiniline tähendus

Lisauuring gastrointestinaaltrakti kasvaja (kõhunäärmevähi) diagnostikas, haiguskulu jälgimisel, ravi efektiivsuse ja prognoosi hindamisel.

CA 19-9 taseme tõus seerumis on iseloomulik kõhunäärmevähile (spetsiifilisus 70–90%), vähem sapiteede-, mao- ja söögitoru adenokartsinoomidele ning hepatotsellulaarsele- ja kolorektaalsele vähile.

Testi miinuseks on madal spetsiifilisus kasvaja varajases staadiumis – väikese diameetriga (< 3 cm) pankreasevähkide korral esineb CA 19-9 taseme tõus vaid 50% juhtudel. Preoperatiivne CA 19-9 väärtus > 1000 kU/L (normaalse bilirubiini korral) on viide kauglearenenud kõhunäärmevähile ja näidustus laparoskoopiaks. Kasvaja täielikul eemaldamisel langeb CA 19-9 tase 3–6 kuuga normivahemikku ja võib tõusta kasvaja taastekkel mõned kuud enne retsidiivide kliinilist avaldumist või radioloogilist leidu.

CA 19-9 taseme tõusu võib esineda ka ägeda ja kroonilise pankreatiidi, maksatsirroosi, kolangiidi (ka üle 1000 kU/L) ja kolestaasi (isegi kergete vormide) korral.

Kaja Vaagen